

vim tvorbenim pravilima i, treće, čini se značenjski jasnom kao da je odavno u jeziku.

Izdomnik se pridružuje sufikslnim tvorenica na -ik. Za njih S. Babić navodi (u *Tvorbi riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Zagreb 1986, str. 193-203) da najčešće nastaju od osnove i sufikasa -ik i nīk. *Izdomnik* je jamačno izvedenica od glagola *izdomiti* i sufiksa -nīk ili joj je u osnovi prilog *izdoma*, koji nije zabilježen u književnom jeziku, ali ga Vukušić ima u svome startnom idiomu. Dobro je što imenica *izdomnik* i glagol *izdomiti* otvaraju mogućnosti, ustreba li, porabe i drugih tvorenica: *izdomnica*, *izdomništvo*, *izdomljen*.

Izdomnik označuje osobu koja je s nekoga razloga izvan vlastitoga doma. U hrvatskoj povijesti takvih je bivalo dosta, danas – da se i ne govori. Stoga bi se u prvi mah moglo pomisliti da je *izdomnik* suvišan kad već imamo bliskoznačnice *prognanik* i *izbjeglica*. Sumnju otklanja sam Vukušić kad u spomenutom članku *izdomništvo* i *izdomnika* objašnjava ovako: "Izdomništvo nije beskućništvo jer izdomnik može imati dvije kuće a da ni jedna ne bude u zbilji njegovu. Izdomništvo je duhovna, pače duševna kategorija. To je izgubljena izravnost između svijeta i čovjeka, to je zatvorenost u sebe s iscrpljujućom potragom za izgubljenim svijetom u golemoj oskudici svoga jadnog sad. To su oči koje nisu ni tu ni tamo. Izdomništvo je raskućenost iznutra." (*Usponi*, str. 112).

Nudeći imenicu *izdomnik* pozorno sti čitatelja, valja dometnuti još nešto. Ona u jednu ruku i nije nova riječ, nije bar za njezina tvoritelja. Vukušić je još

1973. u riječkim *Dometima* (br. 7-8) objavio ciklus pjesama pod naslovom *Izdomnik*. Evo pjesme po kojoj je ciklus naslovljen:

Izdomnik

Kuda mi je trudnu krenuti
a toliko tuđe zemlje u sebi.

Ja i kretnju silovitu zabravljujem
i zlosliku
dušomornu misao

A moja se crnica
ispod strava neiscrpno nadimlje
i tlačena u ništa
prijeti mi prsnućem

Sve u svemu, *izdomnik* je jezično dobra i potrebna riječ, sada evo ponuđena i širem krugu ljubitelja i znalaca hrvatskog jezika. Kao i uvijek kad je riječ o dobroj novotvorenici, pojedinac je pokazao tvorbenjačku inventivnost, govornici će hrvatskog jezika odrediti sudbinu tvorenice.

Ivan Zoričić

JOŠ O GLISTAMA I GUJAVICAMA

Prije nekoliko godina učestalo se na radiju govorilo o kalifornijskim glistama. Budući da nisam znao o čemu se radi, zamolio sam jednog kolegu specijalista da mi objasni o čemu je riječ. Rekao mi je da se radi o vrsti *Lumbricus rubellus*, dakle, o običnoj gujavici, a ne glisti. Kako me je taj pogrešni naziv smetao, u svom rukopisu članka "Neki najčešći pogrešni biološki nazivi" (*Jezik*, 38, str. 85-87),

napisao sam i jedan odlomak o glistama. Nažalost, taj odlomak je izostavljen.

Nešto kasnije u studenom 1992. u jednoj emisiji na radiju "Govorimo hrvatski" prof. u. m. Ivan Matoničkin upozorio je na pogrešnu uporabu naziva kišna glista, tvrdeći posve ispravno da kišne gliste ne žive u Hrvatskoj. No, to nije bilo dovoljno uvjerljivo za Anju Nikolić-Hoyt koja se javila u *Jeziku* (41, str. 23-24) člankom pod nazivom "Gle malu glistu/gujavicu poslije kiše".

Možda je članak A. Nikolić-Hoyt u jezičnom smislu sasvim ispravan i umjestan, ali u stručnom pogledu on nije takav. Autorica piše: "Glista je mekušac duga, tanka i savitljiva tijela koji živi u zemlji ili kao nametnik u tijelu ljudi ili životinja". Svu strahotu ove "definicije" lingvisti će razumjeti u jednoj analogiji. Zamislimo sat hrvatskog jezika na kom se analiziraju vrste riječi u rečenici i dođe se do riječi "što". Učenik mirno i slavodobitno odgovori: »"Što" je instrumental prijedloga bitik«. Što biste na to rekli?! A što da kaže jedan biolog kada netko ne samo kaže nego i napiše da je glista mekušac?! Mekušci su puževi, školjkaši, glavonošci itd. Gliste su oblici (Nemathelminthes: Nematodes), a gujavice pojasnici (Annelida: Clitellata). Osim toga, gliste i gujavice žive u različitoj okolini. Točno je da neke gliste žive i u zemlji ili kao nametnici, ali gujavice (Lumbricidae) žive samo u zemlji, a ne kao nametnici ljudi i životinja. Prema tome, gliste i gujavice su manje srodne nego što su riba i čovjek. One su "srodne" kao hrvatski i kineski jezik! Autorica tog članka navodi dosta literature, ali ne i najvažnije

djelo, a to je udžbenik zoologije za osnovne škole. Bilo bi dovoljno da je citirala samo njega, jer ako je igdje nazivlje provjereno, onda je to u tim udžbenicima. Usput bih spomenuo da je naziv "kišna glista" po svoj prilici prijevod s njemačkog "Regenwurm" (kišna glista) ili engleskog "rainworm", jer u nas se nikada ne kaže, ili ja nikada nisam čuo da se kaže, kišna glista nego samo glista, dakako samo u razgovornom jeziku.

Ima još nekoliko netočnosti u njezinu članku, kao ovaj: "Iz rječničke građe proizlazi da je glista hiperonim, dakle pojam nadređen pojmu gujavice. Gujavica je, zapravo, jedna od glista, i to kišna glista". Riječi postoje za pojmove, a pojmovi glista i gujavica, budući da pripadaju različitim koljenima (phylum), imaju samo jedan viši rodni pojam (genus proximum) – životinjsko carstvo, odnosno životinje (Animalia). Prema tome gujavica nije glista, ni glista gujavica. Kao što postoji razlika među njima u ustroju, tako mora postojati i razlika u nazivu.

Zanimljivo je ovdje spomenuti da je već početkom stoljeća prvi Lamarck (1802) uočio da postoji bitna razlika u ustroju između oblenjaka (Nemathelminthes) (on je rabio tada validni naziv Vermes – crvi – u koje su se ranije ubrajali oblici) i kolutičavaca (Annelida), u koje se svrstavaju gujavice, što je nužno zahtijevalo da se jednim i drugima pronađe odgovarajući naziv. U hrvatskom jeziku to su gliste i gujavice (v. I. Matoničkin, *Beskralješnjaci*, 1 i 2, Zagreb, 1978, 1981).

Zdravko Števcić